

невербальних комунікативних практиках можуть впливати на взаєморозуміння або викликати конфлікти. Це вивчається для того, щоб зрозуміти, як різні культури інтерпретують невербальні знаки і як це впливає на співпрацю або напруженість у міжнародних військових коаліціях.

Окрему увагу приділяють невербальній комунікації через соціальні мережі, де в сучасних конфліктах візуальні образи, фотографії та відео можуть мати значний вплив на громадську думку. Дослідження в цьому напрямі зосереджуються на аналізі того, як візуальні невербальні елементи використовуються для формування наративів і впливу на сприйняття війни у громадянському суспільстві.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія, 2004. 344 с.

2. Проблеми ефективності професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Київ, 26 квітня 2024 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2024. 307 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-411-8-47>

ВИМОГИ ДО ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ – ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Філіпович Мирослава Богданівна

*кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри всесвітньої історії*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Сучасний розвиток науки сьогодні важко уявити без формалізованого підходу, адже написання дисертаційних робіт завжди супроводжується певними вимогами. Попри те, що більшість сфер економічного, культурного, суспільно-політичного буття в Європі проходить певну уніфікацію з метою вироблення єдиних підходів та стандартів, однак і до сьогодні майже кожна європейська країна питання наукових досліджень перше за все регулює власним, внутрішнім законодавством.

Так, зокрема, найближча територіально і ментально європейська країна Польща, у 2020 році провела реформи у галузі підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів і має цілий ряд нормативних документів які врегульовують питання щодо присудження наукового ступеня та вимог до наукових робіт. Так, надаючи значну автономію своїм університетам у цьому питанні, однак правовою основою є Закон про вищу освіту і науку від 20 липня 2018 року, стаття 187.1. якого регламентує, що «у докторській дисертації: 1. викладаються загальнотеоретичні знання кандидата з дисципліни або дисциплін та вміння самостійно проводити наукову або художню роботу. 2. Предметом докторської дисертації є оригінальне розв'язання наукової проблеми, оригінальне рішення в галузі застосування результатів власних наукових досліджень в економічній чи соціальній сфері або оригінальне мистецьке досягнення. 3. Докторська дисертація може бути письмовою роботою, що включає наукову монографію, збірник опублікованих і тематично пов'язаних наукових статей, проектний, конструкторський, технологічний, виконавчий або художній твір, а також самостійну і відокремлену частину колективного твору. 4. До докторської дисертації додається автореферат англійською мовою, а до докторської дисертації, підготовленої іноземною мовою, додається автореферат польською мовою. Якщо докторська дисертація не є письмовою працею, то додається опис польською та англійською мовами» [2]. У авторефераті, про який йдеться в пункті 4 статті 187.1, має бути представлена дисертація повністю, тобто всі її елементи – вступ, гіпотези, цілі, матеріали та методи, результати, висновки.

Ще одним нормативним документом який регулює процедуру присудження наукового звання є Положення Міністра науки та вищої освіти від 19 січня 2018 року про детальний порядок та умови проведення заходів у процедурі присудження докторантури, у процедурі габілітації та в порядку присвоєння звання професора. Юридичне визначення поняття наукова стаття та наукова монографія міститься в § 9 і § 10 Положення Міністра науки і вищої освіти від 22 лютого 2019 року про оцінювання якості наукової діяльності [2].

Водночас слід наголосити, що формальні вимоги до дисертації та її прийняття до захисту належить до компетенції суб'єктів докторантур. Визначивши на загальнодержавному рівні структуру докторської дисертації, обсяг дисертаційних робіт відносить до внутрішньої діяльності самих наукових установ чи освітніх закладів які мають докторантуру [4].

Цікавим є нормування даної сфери у Литві, адже ця країна, як і Україна була в радянській системі освіти. Основою всіх норм у цій сфері є постанова Уряду Литовської Республіки № 897 від 11 липня 2001 року «Про затвердження Положення про докторську дисертацію»

та Положення «Про докторантуру в університетах». Загалом у Литві є два типи робіт які можуть подаватися до захисту – дисертація на основі цілісного видання та на основі публікацій. До кожного з них виписуються чіткі вимоги. Докторанти, порадившись з керівниками, при складанні плану роботи вказують, який тип дисертації вони будуть готувати і подавати на захист. Докторські комісії наукових напрямів під час першої атестації докторанта оцінюють тип дисертації, передбачений робочим планом і планом підготовки і публікації наукових статей. Під час наступних атестацій докторські комісії наукових напрямів оцінюють виконання етапів, передбачених робочим планом підготовки дисертації на основі комплексу наукових статей. Якщо в середині третього курсу докторант не досяг результатів, необхідних для підготовки дисертації на основі збірника наукових статей, докторська комісія має право доручити докторанту підготувати докторську дисертацію як цілісне видання. Така процедура унормовується внутрішніми наказами установи в якій докторант навчається. Докторська дисертація, як цілісне видання, пишеться мовою, затвердженою докторською комісією наукового спрямування.

Рекомендований обсяг дисертації як цілісного видання – 4-10 авторських аркуші (один авторський аркуші складається з 40 000 знаків, включаючи пробіли). Дисертація на основі сукупності наукових статей пишеться мовою, затвердженою докторською комісією наукового спрямування. Дисертація на основі сукупності наукових статей (у галузях соціальних, фізичних і технічних наук) повинна складатися не менше ніж з 1 рецензії на обсяг авторського аркуша, анотації (написаної мовою, відмінною від підготовленої рецензії) та копій наукових публікацій дисертації за темою дисертації. Найбільш важливі результати досліджень повинні бути опубліковані дисертацією не менше ніж в чотирьох статтях, логічно пов'язаних з темою дисертації (хоча б одна з яких дисертація є першим співавтором), надруковані в міжнародних наукових журналах з коефіцієнтом цитування в Clarivate Analytics Web of Science (в областях соціальних, фізичних і технологічних наук) або в базі даних Scopus (в області соціальних наук, якщо це передбачено положеннями про докторантуру), і входження в кватиль Q1 або Q2 [3].

Чехія на відміну від Польщі та Литви, досить чітко визначає обсяги та вимоги до дисертаційних робіт. Так, дисертація повинна бути більш розгорнутою і науково цінною. Як правило, вона є результатом вирішення конкретної науково-дослідної задачі. Стандартний обсяг дисертації зазвичай становить не менше 120 стандартних сторінок (без додатків) і не повинна перевищувати 250 стандартних сторінок. У дисертації здобувач представляє результати своєї роботи, створеної під час навчання за докторською програмою. Науковий керівник разом із завідувачем визначеного підрозділу несуть відповідальність за забезпечення студента умовами, необхідними для виконання вимог докторської програми. Докторська дисертація повинна містити

оригінальні результати, вже опубліковані або прийняті до публікації. Детальні вимоги до опублікування результатів та обсягу дисертації встановлюються докторською радою.

Дисертацією може визнаватися також сукупність вже опублікованих або прийнятих робіт на задану тему. Дисертація написана мовою, на якій реалізується докторська програма, або мовою, визначеною для цього в специфікації докторської програми. У докторській програмі, що реалізується чеською мовою, факультет може передбачити можливість подання дисертації словацькою мовою. Дисертація завжди може бути подана англійською мовою, якщо це прямо не заборонено специфікацією програми. За погодженням з докторською колегією дисертація може бути подана і іншою мовою. (4) Докторська дисертація завжди подається в електронному вигляді. Якщо так визначає докторська колегія, дисертація подається і в друкованому примірнику. У Чехії, вся процедура та вимоги до дисертації нормуються рішенням докторських рад які діють у навчальних закладах. Основною вимогою, є те, що вони всі мають бути опубліковані оприлюднені. Заклад вищої освіти публікує докторські роботи, за якими відбувся захист, включаючи відгуки опонентів та запис про хід і результат захисту, через базу даних кваліфікаційних робіт, що підпорядковуються вищого закладу освіти. Спосіб публікації визначається внутрішнім положенням про вищий навчальний заклад. Університет не публікує дисертацію, якщо вона вже була опублікована іншим способом.

Докторські дисертації, що подаються здобувачем на захист, також повинні бути доступні для загального огляду в місці, визначеному внутрішнім розпорядженням закладу вищої освіти, не пізніше ніж за п'ять робочих днів до захисту, або, якщо це не зазначено, на робочому місці закладу вищої освіти, де має відбутися захист дисертації. Будь-хто може зробити виписки, копії або копії опублікованого твору за власний рахунок.

Подаючи дисертацію, автор дає згоду на публікацію своєї роботи відповідно до цього Закону, незалежно від результату захисту. Вищий навчальний заклад може відкласти публікацію дисертації, але не більше ніж на 3 роки. Відомості про відтермінування опублікування разом з обґрунтуванням повинні бути опубліковані там же, де публікуються роботи. Заклад вищої освіти без невиправданого зволікання після захисту докторської дисертації, яка підлягає відтермінуванню опублікування відповідно до першого речення, надсилає до Міністерства на зберігання один примірник дисертації [1].

Таким чином, наведені практики країн ЄС свідчать, про різні підходи у формалізованому процесі захисту наукових досліджень та вимог до дисертаційної роботи.

Література

1. Disertační práce. <https://www.podklady24.cz/>
2. Komunikaty, komunikat-nr-19-2020-w-sprawie-skladania-rozpraw-doktorskich. <https://www.rdn.gov.pl/komunikaty,komunikat-nr-192020-w-sprawie-skladania-rozpraw-doktorskich.html>
3. Reikalavimai-disertacijai. <https://view.officeapps.live.com>
4. Wymagania dotyczące przygotowania rozprawy doktorskiej_13.07.2020.pdf (up.poznan.pl)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-411-8-48>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО В КРИЗОВИХ УМОВАХ: АДАПТАЦІЯ ТА ВИКЛИКИ

Чемерис Орест Мирославович

*доктор медичних наук, професор, ректор
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Сергієнко Вікторія Олександрівна

*доктор медичних наук, професор, проректор з наукової роботи
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Сніговська Ольга Йосипівна

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри латинської та іноземних
мов, співробітник відділу аспірантури та докторантури
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького – це заклад вищої освіти, що здійснює підготовку бакалаврів, магістрів, а також здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 22 Охорона здоров'я зі спеціальностей: 221